

Intervju 2010-10-15

Marie Björk

När och var är du född?

Jag är född 1972, uppe i Värmland, i Arvika. Där bodde jag tills jag var 24 år. Sedan flyttade jag hit för att plugga.

Kan du berätta lite om din utbildning?

Jag kommer från en icke-akademisk familj, det är lite viktigt i sammanhanget, för när jag började plugga hade jag en ganska begränsad idé om vad det var man faktiskt kunde läsa. Lärare, det förstod jag ju att det kunde man läsa och det hade jag fått höra några gånger att jag borde bli lärare men i vilket ämne då? Ja, historia var nog självskrivet, så det tänkte jag att jag skulle börja med. Då läste jag historia vid Högskolan i Karlstad, som det hette då. Det är ju ett gammalt lärarseminarium och ett av Sveriges äldsta så lärarutbildningen där är väldigt stor. Jag läste fristående kurser eftersom jag inte ville läsa lärarprogrammet. Jag hade någon idé om att det skulle jag inte göra, utan fristående kurser och sedan PPU, praktisk pedagogisk utbildning. Det var en ettårig som man tog på slutet. Sedan ville jag bli gymnasielärare och jag hade tidigare varit engagerad i idrottsrörelsen och varit ungdomsledare och sådär så jag visste att jag tyckte den pedagogiska biten var ganska rolig. Då läste jag åttio poäng historia, bara drog igenom det rakt av, och sedan tänkte jag ”vilket ämne ska jag ha till?” Då var det nog samhällsvetenskap jag hade funderingar på, vilket är ganska ironiskt idag för om jag vet vem jag är idag och tänker efter så är det svenska jag skulle ha haft som andra ämne. Men mitt samhällsengagemang har alltid funnits och jag tyckte det var spännande.

Sedan fick jag någon slags feministisk blackout där och allt möjligt så jag kände att varför ska man begränsa sig och bara läsa till lärare, för att det är det som alla säger att man ska göra med sitt liv, för att det är nyttigt och så. Jag har alltid gillat bilder ända sedan jag var barn har jag varit tokig i det. Jag har tecknat mycket och haft idéer om att bli bildlärare och sådär. Därför tänkte jag att jag skulle läsa konstvetenskap så då sökte jag det och tyckte det var fantastiskt roligt. Jag läste två betyg i det och när jag hade läst det tillsammans med historia förstod jag att det fanns något kring idéer, filosofi och reflekterande som passade mig rätt bra. Jag hade hört talas om ett ämne som hette Idé- och lärdomshistoria så det ville jag prova. Jag läste en termin av det, för det fanns bara A-kursen i Karlstad, och blev fullständigt såld. Jag kände att det var jätteroligt, det var svårt men jag blev också väldigt triggad av att där hittade jag ett kitt mellan de olika ämnena konst och historia. Det var som att det band ihop det. Där fanns också människan, människans tanke och mentaliteten som jag tyckte var så central. När jag hade läst det läste jag C-kursen i konst. Sedan hade jag hört att man kunde läsa museivetenskap i Göteborg och då ville jag läsa det men det gick bara vartannat år och det var lite svårt att komma in. Då tänkte jag att jag skulle läsa B-kursen i Idé- och lärdomshistoria i Göteborg och sedan försöka ta mig in på museivetenskap.

Då flyttade jag till Göteborg, fastän jag hade sambo kvar däruppe. Jag tänkte att jag måste pröva och jag kände att nu hade fisken hamnat i rätt slags vatten. Jag fick en väldigt stark känsla av att jag hade kommit hem och jag tyckte att det var fantastiskt roligt att läsa Idé- och lärdomshistoria B-kursen för där vänder det från att vara en historiekurs till att vara en textanalyskurs. Språket, undertexter, perspektiv och hur man jobbar med perspektiv och frågeställningar, allt det tyckte jag var oerhört kul. Sedan kom jag in på museivetenskap och då föll allting på plats. Frågor som vad har vi våra museer till och vad är de för institutioner och vad symboliserar de. Museivetenskap var en 40 poängs kurs som man var tvungen att ha 120 poäng för att få komma in på. Då var det meningen att man skulle få en magisterexamen i museivetenskap fast man bara hade läst fyrtio poäng. Det är ju den här masteriden som finns idag men då var den i sin linda och det var ganska mycket problem med det där. Jag kände att det inte spelade så stor roll, det var ämnet jag var intresserad av. Examen var jag mindre intresserad av. Examen har varit mindre och mindre viktigt i humaniora jämfört med om du är jurist eller så.

När jag läste sluttampen på museivetenskapen hade jag börjat engagera mig i ett ungt nätverk för museiintresserade. Jag frågade om jag fick jobba här på Göteborgs stadsmuseum på timma och det gjorde jag. Jag var springvikarie, var i receptionen, i butiken och gjorde lite visningar, tog hand om sportlovsaktiviteter och bara ryckte in. Sedan var det ett stort projekt som hette "Infra" här uppe om Götatunneln och så, då gjorde jag visningar på den. Sedan kände jag att nu måste jag ta mig ut ur museivetenskapen och ut i arbetslivet på ett eller annat sätt. Då sökte jag en projektanställning vid Lunds universitet som sekreterare för en utredning om eventuell museivetenskaplig utbildning där. Då höll jag på med det, kunde ingenting, var jättenaiv men jag åkte dit. Det var en deltidsanställning under några månader. Sedan fick jag faktiskt en anställning på Tjolöholms slott, som ansvarig för kulturverksamheten där, som intendent. Det fick jag tack vare en lärare som jag hade på museivetenskapen som tipsade mig att jag skulle söka. Då var det så att jag hade förstått att jag kanske kunde få lite mer timmar här men allting var så osäkert på Göteborgs stadsmuseum, som det faktiskt är idag tio år senare också. Jag pratade med enhetschefen då, Brita Carlsson, och hon sa att hon absolut tyckte att jag skulle söka tjänsten på Tjolöholm och skaffa mig erfarenhet och meriter, sedan kunde jag ju komma tillbaka i så fall. Då började jag jobba där, fick en heltidstjänst, sån't som bara inte finns, och fick ha hand om allt som hade med kultur att göra. Det var visningar och utställningar, julmarknad och allt möjligt. Det fanns ingen struktur från början så jag fick bygga upp det där. Det var krångligt men det var också väldigt lärorikt. Det blev ensamt, så när jag hade jobbat där i tre år så kände jag att jag lär mig ju inte av någon annan, för det fanns ingen annan med kulturerfarenhet där. Där jobbade man också med bröllop och restaurangverksamhet och så och de var jätteduktiga men jag kunde inte få den inputen. Jag var ju runt trettio.

Jag hade intresserat mig för 1800-tals historia och hade skrivit uppsats i Idé- och lärdomshistoria om 1800-talet och Göteborg. Det var på det sättet jag hade meriterat mig för Tjolöholm eftersom det har med 1800-talshistoria att göra. När man då skulle göra 1800-talsutställningen här behövde man en projektsekreterare som jobbade tillsammans med Kristina Söderpalm så sökte jag den tjänsten och fick den. Då började jag i augusti 2003 och det var tänkt att jag skulle jobba till 2004, tror jag. Men det där drog ut på tiden,

såsom utställningsarbete plägar göra, det var inte mitt fel, men i alla fall. (skratt)
Utställningen hade vernissage 2005 och då var jag ganska insyltad här i allt möjligt, visningar och diverse, så då fick jag förlängt till sommaren. Eftersom det var oklart vad som skulle hända sökte jag en tjänst uppe på Värmlands Museum, ett gravvik, och fick den tjänsten. Jag trivdes ju ändå väldigt bra i Göteborg så jag gick in till vår museichef och sa att nu får ni bestämma er, vill ni ha mig kvar får ni nog ge mig någon slags löfte om att det kommer att lösa sig, annars flyttar jag till Värmland igen. ”Jag tycker du ska stanna kvar”, sa chefen, ”men jag kan inte lova dig rakt av”. Då bestämde jag mig för att vara kvar och sedan utlystes det en tjänst som intendent på samlingsenheten hösten 2005, som jag sökte. Jag fick den och då var det som föremålsansvarig.

Jag hade ju egentligen gått från att jobba väldigt publikt på Tjolöholm, där jag hade gjort jättemycket visningar och skrivit manus och tagit emot grupper och gjort barnaktiviteter och sådär, till att jobba mer med föremålshantering som jag gjorde med 1800-talsutställningen. Jag tyckte det var en väldigt rolig väg att gå. När man gör visningar, uppfattade jag att man tappar en del av processen. Jag ville känna att jag jobbade på ett museum och inte på universitetet, i det där föreläsandet. Jag ville ha kontakt med föremålen. Egentligen hade jag kanske kunnat jobba på ett konstmuseum eftersom jag hade läst konst men då kom just det där kulturhistoriska in att jag såg konsten som en del i en större berättelse. Konsten för sin egen skull tycker jag är spännande men jag tycker också att den är väldigt intressant som ett tidsuttryck. Jag är väldigt intresserad av tidsanda och vad det är för något. Därför var det ganska givet att det var kulturhistoria jag ville hålla på med. Så efter många om och men, och detta är grovt förenklat, så fick jag den tjänsten vid jul 2005. Sedan fick vi en ny museichef 2006, i februari. Till sommaren 2006 avslutade hon alla enhetschefernas anställningar och då blev jag tillfrågad om jag ville gå in som enhetschef för samlingsenheten. Det kändes väldigt osäkert och så men jag hade idéer om saker jag ville göra så jag tackade ja. Jag var ju rätt grön och det jag missbedömde i situationen var att vi hade en museichef som också var ganska grön på museifrågor. Det ställde till det. Jag tror att det hade gått mycket bättre om man hade haft en mer erfaren chef som hade kunnat fungera mer som en mentor. Chefen kom från universitetsvärlden och var inte alls insatt i samlingsfrågor. Det var jag som kände till det bättre än chefen och mina medarbetare men besluten kom ju ändå från museichefen så det blev inte riktigt bra där. Sedan blev det en hel rad problem där i vår organisation kopplat till detta.

Då kände jag det att 2008, då var jag 36 år, hade inga barn, och det var krångligt med ledarskapet och jag kände att nu räcker det för min del. Jag tycker inte att det finns något egenvärde i att vara chef. Det är spännande och det var en jätterolig tid och jag hade lärt mig massor men jag känner inte att jag får någon personlig kick av att vara chef på det sättet. Jag tyckte igen att jag var lite för grön och jag ville kunna mer om ämnet och frågorna och det som är det museispecifika. Om jag bara vill vara chef då kan jag vara chef på ett företag, kändes det som, så jag var inte färdig. Jag ville ha familj också så jag tänkte på de sakerna. Då blev jag med barn och fick en pojke 2009 och var gravledig det året och var tillbaka i januari 2010. Så det har varit en centrifug här med olika saker och olika situationer med ganska snabba växlingar för mig och jag har egentligen inte riktigt

landat. Jag ska försöka göra det nu då och ta tag i saker som jag har gått och grunnat på rätt så länge. Det är min historia hittills, så det är högt och lågt men så blir det nog.

Vad hade du för förväntningar på museiyrket som sådant då?

Jag tänkte mig att det var en tredimensionell historiebok i någon mån. När du studerar på universitetet så verkar det i tiden du läser. Du börjar i ena änden och rör dig i tiden. Museer rör sig i rummet också. Det finns en tredimensionalitet i utställningsforumet eller i det tredimensionella objektet som du förhåller dig till. Jag tyckte också att det var spännande med alla ingångar till kvarlevan, alltså tinget i sig och tinget för mig och hur vi förhåller oss till det. Vi kan objektivt se att det är ett föremål men vad gör tiden med det och berättelserna till det? Hur skapar vi mervärden? Det kändes som att gå tillbaka till källan. När jag läste idé- och lärdoms historia, som jag tyckte var väldigt spännande, så visade det sig ganska snart att det finns schatteringar även inom det ämnet. En del är extremt filosofiska, en del är extremt textanalytiska. Idé- och lärdoms historia kommer ur litteraturvetenskap men sedan har du också hela den här arkivsidan och den historiska biten. Det heter ju idé- och lärdoms historia, trots allt, inte idé- och lärdomsvetenskap. Det var den historiska biten som jag var väldigt intresserad av, arkiven och vad man kan få fram av det, hur människan har tänkt tidigare och så. Då kändes museet som att det var ett forum där källmaterialet var och där grundbearbetningen ska börja. Det kändes som att läsa Foucault och dem, var för mig en ingång i ett material och inte ett ändamål i sig självt. Foucault är spännande men att bara läsa honom för hans egen skull, ungefär som konstverket för sin egen skull, kändes lite som sockervadd. Det var fluffigt och läckert men jag hade ändå alltid känt mig som att jag befann mig på distans och inte i det. Det ville jag känna på och det var det som triggade mig och den pedagogiska biten naturligtvis, att få människor som normalt inte går på museer att känna att de kan ta del av det här. Att det är en del av deras kulturarv. Eftersom jag är uppvuxen i en familj som inte går på museum så handlar det också om att erövra rummet litegrann. Att det är mitt liksom alla andras och att man kan förmedla det till andra människor och det är viktigt. Jag tror att man förmedlar det allra bäst genom att gå den vägen själv och visa att det är möjligt. Visst finns det små personliga agendor i det på många olika sätt.

Tycker du att du har fått göra det du ville, hur har det du beskriver fungerat i praktiken?

Jo, men jag tycker att det är en fantastisk arbetsplats och tredimensionaliteten finns. Det man lider av är att det är en offentlig förvaltning med strukturer som ska fungera. Jag tror att all offentlig förvaltning åkte på en smäll när man skulle spara överallt och skärpa upp systemen och organisationerna. Många människor fick gå. Arbetssituationerna är i någon mån övermäktiga om man ska göra det man faktiskt har tänkt att man ska göra, idealet, det man vet är det bästa, som man får lära sig i utbildningen är det bästa. Verkligheten är ju ganska långt därifrån och då måste man ju förhålla sig till det. Det är bättre människor är jag som har blivit lite misantropiska på vägen. Det går för mycket tid åt strukturfrågor och det är för oklara direktiv om vad vi ska göra, hur det ska gå till, har man rätt att bestämma vissa saker och var befinner sig politikerna och sådant. Det är otydligt. Jag är en person som tycker om struktur och tycker att det ska finnas en ordning som bygger på

en tanke och en idé och inte på personliga relationer, vilket det lätt blir när det är oklara direktiv. Då löser man det för sakens bästa men subventionerar också ett system som kanske inte är det bästa.

Kan du beskriva för mig hur en vanlig arbetsdag kan se ut.

Den växlar ju väldigt mycket beroende på vilken process vi befinner oss i. Om vi jobbar med en stor utställning så följer jag den processen genom att man får önskemål på föremål som man vill ha med. Då ska man ta reda på vilka föremål som passar och sedan ska man försöka hitta dem i magasin och uppdatera information om dem. Då jobbar man mycket med dokumentation och frågor som "vad är det för något?" och "vad vet vi om detta?". Man försöker slå i böcker och letar mycket på nätet. Då är det ett dokumentationsarbete men sedan är det parat med att man försöker verka framåt i framtiden så att man jobbar med dokument som man kan ha nytta av. Hur jobbar vi med de här frågeställningarna på bästa sätt, hur ska processen löpa så att flest människor har bra insyn, så man kan få de bästa besluten och så. Det är ett ständigt arbete som man har med sig, gjorde vi det här på bästa sätt? Hur planerar vi arbetet? Men har man ingen utställning som man jobbar med för tillfället, då går man tillbaka till någon slags basverksamhet med att ordna sådant som har legat efter och då är det ju rena samlingsfrågor. Vad ska vi samla in? Vem äger de här sakerna egentligen, ska de här grejorna vara hos oss? Vem har tillgång till dem? Hur ska vi förvara dem? Då är det konservatorn som ska kopplas in. Sedan är det en rad frågeställningar som kommer från externa människor. Hur fungerar våra databaser? Men vi tar också emot studenter. Hur kan man se på museerna som en framtida arbetsmarknad? Vad tänker de när de ser museerna? Vad kan museipersonalen lära av studenterna? Det är det där ömsesidiga utbytet. Jag gör en hel del visningar i magasin med utgångspunkt från sådana frågeställningar. Så det är en del visningsverksamhet också plus lite föredrag och sådant emellanåt. Det är en mix av alla de här grejorna men rätt mycket pappersvändande, det är det ju.

Vilket tycker du är mest givande eller roligast?

Det roligaste är när man får arbeta med ett material eller en frågeställning och gå in i den och verkligen vända och vrida på den. Sedan när man har gjort det färdigt får man möta andra människor och diskutera de frågeställningarna och se vad som händer i mötet med den andre. Är vi flera i samma tanke eller stöter man på patrull? Är det konstigt, pratar jag någon typ av "museiska" här eller är det givet att man kan ta det till sig. Man får göra så eftersom man jobbar med ett material där man är väldigt inåtvänd i någon mån och sedan lyfter man blicken och ser hur det har bäring och har det bäring? Kan man gå vidare? När jag går mellan de två processerna, då är det jätteroligt. Då är jag hög och tycker det är kul. Men det bygger på kontakten med en annan människa för sitter jag bara på kammaren får jag ingen stimulans alls, det är tråkigt tycker jag. Så det är det roligaste.

Hur tror du att det fysiska rummet påverkar verksamheten på museet? Här har vi ju en väldigt speciell museilokal och sedan har vi magasin på Polstjärnegatan.

Jag tror att det är bra att jobba nära varandra. Det är det man har en idé om i kontorslandskap, nu tror inte jag på kontorslandskap med våra jobb eftersom man behöver sitta och läsa och komma undan och så men jag tror att närhet till andra människor rent fysiskt ska man inte underskatta. Mail och så är jättebra och jag lever på det men det är alltid lättare att maila en människa som du en gång har pratat med och som du har träffat. Jag tror också att mötet med den andra människan är fundamentalt och centralt. Om det inte vore det så skulle vi inte ha några lärare i skolan överhuvudtaget, då skulle man inte behöva en pedagog för då kan man bara ge informationen via böcker men det är inte så det funkar. Det finns något mer som händer när två människor träffas och därför är närheten viktig. Det är därför man pratar om "dem där borta i Stockholm", det är ett avstånd och det är precis samma avstånd här mellan två byggnader. Jag tror att den kollegiala känslan skulle vara annorlunda om vi alla satt i samma byggnad. Det är jag rätt övertygad om. Jag tror att vi hade haft en större inblick i varandras arbeten och därmed en större respekt, så det är menligt. Samtidigt förstår jag att man inte kan ha ett stort museimagasin inne i stan. Byggnaden är jättefin men den är inte helt lätt att hantera, så jag är lite ambivalent faktiskt. Ibland funderar jag på om man inte ska "kill your darling", om man skulle flytta ut ur huset för att krackelera en del gamla frågeställningar och funderingar. Hur förhåller vi oss till det ostindiska, till exempel, som ständigt kommer upp som någon slags sanning här. Jag tycker Lars Olof säger det så bra att fram till 1931 var historien om Ostindiska huset egentligen inte så central men då hade Ostindiska kompaniet 200- års jubileum och då helt plötsligt upphottade man den frågan. Det är ju så begrepp funkar att de ligger i dvala och sedan fyller man dem med innehåll. Då gjorde man det och sedan helt plötsligt blev vi Ostindiska huset här och så måste man förhålla sig till det. Jag tror att det där är konstruktioner och jag tror att man kan krackelera sådant och det hade varit lite spännande.

Men det klart, jag tror inte på att lägga magasin på Varasläppen eller någonting. Däremot tror jag mycket på det man gjort i Glasgow där man jobbar med kulturcentra i stadsdelar som man behöver få en bättre infrastruktur i, för jag tror att kultur fungerar så, så det hade varit häftigt. Jag tycker att Världskulturmuseet har enorma möjligheter i att de har ett utställningsrum som de kan hantera på ett helt annat sätt än vi. De behöver inte tänka på att det blir för lite syre och för varmt så att folk svimmar och sådär, eller klimat för föremål, naturligtvis, för det är ju helt katastrof både i det här huset och i magasinet. Ett nytt museum någonstans med alla i samma hus, ja tack!

Märker du något av att det här museet har varit flera olika museer som sedan gått samman?

Ja, fast jag är inte färdig med att förhålla mig till det. Frågan är vad som är, hur ska man säga nu då, sanning och vad som är ett förhållningssätt till det. Förhållningssättet till det blir ju också en typ av sanning, ett traderande. Det finns ett samtal om att vi är så många olika museer och att det är så svårt att få ihop det som också är en retorik som är lätt att ta till ibland, när man inte kan lösa vissa problem så "ja, ja, men det beror på att vi har den

här historien” och så kan man luta sig tillbaka på det och ta det som en slags ursäkt. Samtidigt finns det olika sätt att ordna material som är rätt tydligt från de olika museerna i hur man skriver sin liggare och det handlar då om hur man kommer in i materialet som tredje person när man ska försöka återerövra tekniken. Hur har de ordnat kunskap eller information? Då kan det vara vissa system som är lättare att ta sig in i för att de är mer museitraditionella. Då blir de också mer använda och mer sedda och därigenom upphöjda till en slags kunskapsnivå. Det är det här Bourdieu pratar om i sin idé om reproduktionen, att den typ av kunskap som man ständigt återvänder till den odlar man och sedan blir den en kanon. Men finns det då annan information som är väldigt central men som man har svårt att komma in i då blir inte den sedd och då blir den inte använd som en kanon heller. Den där processen tror jag att vi befinner oss i ganska mycket och den är viktig att krackelera. Samtidigt är det enormt mycket kunskap i de här gamla traditionerna, personalen som jobbat på de olika museerna. Man kan inte kasta sådant överbord, det är bara dumt att göra det. Det är förmätet för vem tror man att man är? De människorna som levde för trettio år sedan eller tjugo år sedan var inte mindre intelligenta än vad vi är och de jobbade med sina frågeställningar och löste det på bästa sätt. Skulle vi radera det så raderar vi dessutom vår historia. Så enkel är inte sanningen men man måste vara vaksam på vad man kan acceptera som en förklaring och vad man kan identifiera som en ursäkt i det här med gamla museer och så. Jag skulle lika gärna kunna uttala mig om Malmska valen att den fanns ju här från början och det var ju ett annat museum då. Så att det handlar om tid och perspektiv och jag tror att om femtio år har man andra funderingar kring de här frågeställningarna, det har ju vi om det som hände för femtio år sedan. Så jag är lite ambivalent inför det. Jag kan förstå men inte alltid acceptera och jag menar att vår generation och kommande generationer också har ett ansvar att ifrågasätta och vända på det. Det är det enda man kan ge historien. Så tänker jag om det.

Finns det skilda sätt att se på vad det innebär att vara museiarbetare bland kollegor, skiljer det sig t.ex. mellan äldre och yngre personal?

Ja, det gör det väl kanske. Ordet problematisera är väl något som är väldigt uttalat idag som kanske inte har varit lika uttalat förr men därmed har det inte varit borta. Det är där som man ofta begår ett misstag, tror jag, den yngre generationen har en uppfattning om att den äldre generationen inte har problematiserat sitt material. Det har de visst gjort men de kanske har använt andra ord och begrepp. Där kan det bli en idé om att man har större åsiktsskillnader än vad man egentligen har. Sedan är det också väldigt svårt att jämföra en ung kollega mot en gammal kollega. Man borde jämföra två gamla kollegor från olika tider för då befinner man sig i samma fas. Här kommer nästan alla in som unga idealister och sedan blir de varse om vad man kan göra och inte göra och så taggar de ned lite. Vad är det som säger att inte jag blir likadan när jag är sextio då? Man måste ha någon typ av insikt där. Naturligtvis ska den unga generationen ifrågasätta och den gamla ska säga att ”vi har provat” och sedan får man ha de här olika rollerna men så hårt tror jag inte att man ska gå på den frågeställningen. Jag ser nog att det är större skillnad i att jobba på den publika enheten och på samlingsenheten än vad det är mellan generationerna faktiskt. Där kan jag känna att man har helt olika ingångar i vad det är att jobba på museum och vad som är grundpremissen och uppdrag. Där uppfattar jag att det är en större brygga många gånger än vad det är generationsmässigt.

Kan du ge något exempel på hur det kan skilja sig?

På samlingsenheten är det så långtgående processer som löper över så lång tid. Jag kan göra en insats nu som ingen någonsin kommer att bry sig om förrän om tjugo år, som man inser då att ”va bra att den här människan gjorde den här typen av dokumentation, för det kan jag ha nytta av idag” eller att man sorterade de här föremålen på det sättet och så. Om du har ett behov av snabbare återkoppling på det du har gjort så är det inte säkert att samlingsenheten är det område du ska befinna dig i. Här (publika enheten) är det kortare processer, nu förenklar jag grovt och en människa från publika enheten säger säkert något annat, men här jobbar du med en utställning sedan har den vernissage och sedan får du feedback på det och sedan går du vidare. Det är processer som, i värsta fall, löper på fem år men normalt ett till tre år. Det är en mycket snabbare återkoppling. En utställningsproducent eller en pedagog står också i centrum för en frågeställning på ett helt annat sätt än vad man gör på en samlingsenhet, så det är på gott och ont. Många på samlingsenheten, och nu pratar jag inte i egen sak, har väldigt bra saker att säga men de vill inte stå i någon typ av ljus eller så utan passar lite medan man är mer rustad för den typen av arbetsuppgifter på publika enheten för det ingår ju i uppdraget. Där finns det lite skillnader naturligtvis. Så tycker jag att jag har upplevt det när jag har rört mig mellan de här två enheterna. Jag tycker ju att jag kan uttala mig i den mån att jag har jobbat på båda ställena. Man får mycket snabbare, positiv och negativ, återkoppling på publika än vad man får på samlingsenheten. Då blir det ju människor som har olika behov också som söker sig till de olika verksamheterna. Sedan värderar inte jag det, det vill jag poängtera, att det är två olika beteenden. Vad som är bra eller dåligt, det lägger jag mig inte i. Jag tror att båda behövs kanske.

Ska vi prata lite om samlande då, vad är viktigt att samla och varför är det viktigt att samla?

Ja, det här har jag skrivit ett papper om nu med tolv olika kriterier för samlande, eller typer av samlande som man kan fundera över. Vad jag tycker är centralt idag är att man försöker att tänka att det finns frågeställningar bortom ens egen förmåga att se så att man inte låser fast det för mycket men också så att man har en känsla av att man fogar in någonting som passar med annat. Det här låter väldigt teoretiskt och jag ska försöka konkretisera det. Om man t.ex. samlar in en sovsäck, som är mitt favoritföremål att ta upp i den här diskussionen, Marie Nyberg har ju samlat in det och jag tycker att hennes insamlingsarbeten är väldigt intressanta. Hon samlade in en sovsäck från Göteborgskravallerna och den har ju ett enormt symbolvärde, naturligtvis, och där kommer ju den diskussionen in att ett föremål har ett värde utöver sig självt. Man kan ju inte samla in händelsen så man får ju ta artefakterna även om det triggar ett minne hos nästan varje svensk som levde vid den tiden och var i vuxen ålder. En sovsäck, för mig om jag bara ser sovsäcken, kopplar jag det direkt till föreningsliv, uppväxt, kollo när man är ute på läger, idrottsläger, turneringar, sova över hos kompiserna när man har med sig sovsäcken, man får tälta för första gången på någons gräsmatta hemma hos bästisen och sådär. Sovsäcken symboliserar väldigt mycket frihet för mig. Det är ju en helt annan innebörd än Göteborgskravallerna. Jag kan också tänka mig att om du kommer från en,

säg, japansk kultur där man har extrem ”compact living” och så där man kanske inte sover i sovsäckar men näst intill så kan en sovsäck också ge ett uttryck för det när man inte har en ordinarie sovplats. Hade jag varit en människa som hade haft det lite sämre i livet så kanske jag hade sett sovsäcken som min enda trygghet för att jag hade varit en uteliggare och det var min enda grej. Det är det jag menar, att man kan samla in föremål där jag kan finna en hel del ingångar om hur man kan använda föremålet. Olika frågeställningar men där man också kan finna fler ingångar än jag själv kan tänka. När jag själv är fast och fixerad vid att det här är det bästa med det här föremålet och det är så vi ska använda det, det är då jag börjar bli misstänksam mot mig själv för jag tror att andra människor kan ha andra ingångar till föremålen. Därför finns det en poäng i att vi är många som tittar på det. Det är ett högst personligt förhållningssätt till ett föremål men det är så jag tycker om att jobba och det är där jag tror att samlingar faktiskt har någonting att ge. Det är där jag tror att föremålen ger någonting utöver den berättade berättelsen så det tycker jag är viktigt.

Samtidigt att man kan koppla det historiskt. Med en sovsäck då, hur sov man på 1800-talet? När man då sov två, tre människor i samma säng för att hålla värmen. Har du en jättebra sovsäck så behöver du inte ha någon annan människa intill dig håller värmen. Det finns massa sådana saker där man kan göra kopplingar tillbaka i historien. Den typen av insamlingar tycker jag är spännande. Sedan kan det vara ett porslinsföremål med ostindisk anknytning också, som kan påvisa kinesisk globalisering eller så. Det är inte givet med föremålskategori.

Hur ser du på påståendet att du som arbetar med de här frågorna om förvaltande av kulturarvet har ett speciellt ansvar? Har du det?

Om jag står på barrikaderna? Nja, jo, fast jag tycker det är lite pretentiöst så att säga att man står på barrikaderna och värnar om detta. Det gör mig så misstänksam det här ridderskapet. Att jag ska vara någon räddare som rycker ut här. Paradoxen i det är att det blir ett slags personligt mission i det som handlar mer om vem jag vill vara som person. Jag är ju en ganska butter person egentligen som undrar vad är det där? Vilka begär tillfredställs av ett sådant beteende? Är det mina begär av att tycka att jag är nyttig för samhället, gör jag någonting för samhället? Samtidigt behöver vi de här idealisterna som gör en massa saker, så jag vill inte förkasta det beteendet rakt av men jag är lite misstänksam inför det. Däremot tycker jag att vi på museerna har någon typ av uppdrag att vara lite motvalskärring, att inte vara så strömlinjeformade, att våga peta på saker och fråga vad det så här det var och vad är tidsandan nu, kan vi peka på det och kan vi förhålla oss till det med historien som någon typ av resonanslåda? Där tycker jag att museet fyller en väldig funktion. Det är också problematiskt eftersom vi har ett uppdrag från offentlig sektor. Där får vi våra pengar, samtidigt ska vi granska den offentliga sektorn och hur det fungerar och vad är modeidéer och modebeteenden, för det är det man gärna vill fånga i utställningar. Då kan jag också tycka att vad sparar andra och vad sparar museet? Eftersom det här är en intervju kan jag återkomma till gamla frågeställningar som jag brukar ta upp i sådana sammanhang och det är ju att; vem sparar på skräp? Skräp eller omslagspapper eller vad som helst kan ju vara fantastiska minnesnycklar. Den där chokladkakan du fick när du var barn med just den loggan, som

inte längre finns kvar för varumärken flyttas, ändras och slås ihop och sådär. Där kan ju museer väcka oanade minnen genom att ha sådant material. En aktionsfirma tänker kanske inte på att de ska spara på sådant. Där menar jag att vi är motvalskärring då, att vi kanske ska se över sådant som ingen annan vill ha. Det blir också problematiskt när museerna samtidigt ska vara ”poppis”. Å ena sidan försöker man förhålla sig det som kanske kommer att bli intressant i framtiden men inte är så kul nu och så ska man vara tillgänglig och poppis och folk ska gå till en. Det finns en paradox där och den paradoxen är lika gammal som museer har funnits. Per definition är kulturarvet underbyggt av det nationella projektet, så är det ju. Vill man då ifrågasätta det nationella projektet så uppstår en paradox.

(paus)

Ja, vi pratade ju om huruvida du hade ett ansvar som museiarbetare?

En sak som jag har brottats lite med är att jag inte har en traditionell museivetenskaplig utbildning. Jag har ju läst museologi eller museivetenskap men jag har inte läst etnologi eller arkeologi vilket är två dominerande i det här museet. Väldigt många identifierar sig som det och det är också väldigt föremålsorienterade ämnen. Konst är ju det men jag jobbar ju inte så mycket med det. Någon gång har jag tänkt såhär att har jag verkligen min plats här? Passar jag här? För jag är ju inte som de andra. I mina svagaste stunder känns det lite jobbigt. Där tycker jag att man har ett ansvar och det är att bredda perspektiven. Om jag är precis likadan som en annan människa då staplas vi ovanpå varandra och då blir blicken densamma. Jag tror väldigt mycket på att man ska befinna sig en bit ifrån varandra så att man får en spännvidd, ett fält mellan sig, för att täcka upp olika frågeställningar. Det är bra om vi inte är för lika. Från en ingenjörsperspektiv är ju jag och en etnolog nästan identiska. Men inom museet kan det bli väldiga diskussioner för att någon råkar ha perspektiv från ett annat ämne. Det är lite navelskåderi det där men det är lätt hänt att hamna i den typen av diskussion när man sitter runt ett bord och debatterar en fråga. Vi alla är ju inte större än människor, vi vill ha en ryggdunk och ett bekräftande ord. Då är det lättare att få det av ens kompisar som har läst samma saker och som fattar vad man pratar om. Om vi då har någon typ av uppdrag att faktiskt diskutera samhällsfenomen och så är kanske inte det här det bästa sättet att jobba. Det här är någonting som jag tänker på rätt så många gånger.

Även hur man kan bidra med det där som är det universellt mänskliga när man jobbar med föremål, glädjen, skrattet, tårarna och sorgen, synen på kroppen, rädslan, sexualiteten, alla de här sakerna som faktiskt alla föremål någonstans är en produkt av, de känslorna. Sedan blir föremålen upphov till alla de här känslorna tillbaka till människan i ett växelspel. Då tror jag att mentaliteter är väldigt viktiga och absolut ett perspektiv som är centralt bland föremålen men i någon slags traditionell mening kanske de inte har passat in där. Sedan är inte jag större människa än att jag är, just nu, misstänksam mot den s.k. sociologisering av allting som jag tycker att man kan se. Alla kloka ord nu kommer från sociologer, det är väldigt trendigt med sociologi. Precis som att man beskyller all politik för att vara liberal i grunden och det gör att igen kan vara liberal för

att det är grundbulten som man vilar på. Sociologin börjar komma in som ett sådant ämne här. Jag tycker att sociologin är helt okej men att den ska vara identifierad för det perspektiv den faktiskt är och inte som någon allmän åsikt, det är också ett perspektiv. Men det där är att gå ett steg till teoretiskt och det är ganska krångligt. Men jag kan känna att jag har någon slags personligt uppdrag där att peta på frågeställningen för det är jag tränad i och det tycker inte jag att man kan begära att besökaren, min mamma t.ex., ska behöva tänka på. Det har vi ett uppdrag som tjänstemän att göra. Jag är inte säker på att hon ska behöva se samtalet, om hon inte vill det är skillnaden, det är liksom inomskärs. Men det är inte desto mindre viktigt.

Hur tror du att andra ser på ditt yrke som inte befinner sig inom de här ramarna?

Där har jag fått ganska mycket feedback eftersom jag kommer från en miljö som inte är det. Min mamma tycker fortfarande att det är finare att vara lärare än att jobba på museum för att lärare förstår hon och mina släktingar vad det är för något och det är viktigt att jobba för barnens bästa, den kommande generationen. Museiarbetet är så diffust så hon kan inte förhålla sig till det och därför kan hon inte heller värdera det. Det tror jag att man måste acceptera att väldigt många har den inställningen. Man blir lite osäker men konstaterar att det är människor som är intresserade av böcker och säkert kan en hel del. Det finns ett kunskapsanspråk i det som man måste förhålla sig till och en nördstämpel men jag tror att folk i gemen har ganska lite känsla för vad man gör. Jag brukar säga att man jobbar lite som man gör på "Antikrundan", för att förenkla det lite, vi tittar på föremål och försöker se vad det är för något och berätta historier om det.

Sedan levde jag tillsammans med en man som jobbade i en helt annan sektor under många år och han hade ju också väldigt starka bilder av vad vi höll på med. Det han pratade mycket om var hur kulturen är vänsterdominerad, alltså politisk, i Sverige. Man kan ju vara analytisk men man kanske bör vara medveten om att man är analytisk ur ett politiskt perspektiv. Det är ju frågan om vi har fått det uppdraget. Det som är intressant är att väldigt många på museer är antingen vänster eller folkpartister och miljöpartiet är viktigt också, eftersom det har skett en förändring. Så är det kanske inte i andra sektorer men det diskuterar man inte heller så ofta hur det påverkar. Vi är ju väldigt medvetna om kön och klass och sådana saker. Det ska man vara men det finns fler perspektiv eller åskådningar. Här finns det väldigt tydligt en diskurs och i Göteborg speciellt, där faktiskt universitetet har fått officiell kritik för att man är väldigt marxistisk helt enkelt. Det tror jag att man kan känna i mötet med andra yrkeskårer att de kan studsas lite, hur vi klär oss och hur vi betar oss och vad vi tycker är givet och internskämt till viss litteratur som har en viss prägel och så. "Viskapet" och så, det är den negativa biten och det här finns inom alla yrkeskårer och jag tror inte att man ska blunda för att det finns även inom vår.

Det kanske också är svårt att komma in med en annan inställning?

Ja, det tror jag. Det är inte lätt att vara moderat på det här stället om man ska vara sådan, apropå ryggdunkande och så, då får man vara modig. Det hoppas jag att folk är men det finns en del sådana saker som man kanske skulle diskutera men det är inte så specifikt för

det här museet, det tror jag inte, det är väldigt många som vittnar om det i den kulturdebatt som är idag.

Vilka har varit de viktigaste förändringarna?

Ja det är omsättningen av cheferna. Hög omsättning av kollegor skapar ett kortare minne av vad som har hänt. Frågor kommer i retur som redan är lösta en gång. Rutiner sägs inte finnas fast de finns men omsättningen har varit så många så man tappar och får gå tillbaka. Det är en väldigt stor skillnad mot när jag kom in i museet. Då fanns det något lite mer underförstått, man var inte tvungen att lyfta varje frågeställning på bordet för att man visste att så gör man. Nu måste varenda sak upp på bordet för man kan inte vara säker på att det är så vi gör eftersom det har kommit så många människor som kan ha andra åsikter och de åsikterna kan vara bra men det blir ett annat sätt att jobba. Vi måste känna av varandra mycket mer och det tar tid. Det är en ganska stor förändring, tycker jag. Sedan är en annan sådan stor förändring att vi inte har kvar uppdragsarkeologin och biologerna, det är en jättestor förändring, vars konsekvenser jag inte tror att vi är färdiga med än. Det är för tidigt att utvärdera och måste gå längre tid. Det är nog de sakerna som jag har funderat mest på, av förklarliga skäl eftersom jag satt i ledningsgrupp när det där hände. Men jag tror att det tar lite tid innan vi hämtar oss efter den turbulensen. Jag tror inte det är så snabbt gjort som bara något år så och sedan det kommer in nya människor. Det blir också nya människor som trampar i gamla klaver som de inte har en aning om, naturligtvis. Sedan är det plötsligt någon kollega som exploderar för det har varit en av deras frågor. Det är en sådan sak som har förändrats. Nu har ju inte jag jobbat så länge som en del andra kollegor så vi får väl se.

Allmänna förändringar inom museiverksamhet då, kan man se några sådana?

Det som är intressant, jag vet inte hur man ska förhålla sig till det, men det är ju våra uppdrag. Vad som kommer från staten och vad som kommer från kommunen. Jag tycker att vi har blivit mer kommunstyrda på sistone. Det här är ett så stort museum med så stora samlingar och hög omsättning. Vi har varit ett ganska givet museum som förhåller oss till de nationella statliga museerna på ett helt annat sätt än tidigare och nu ska vi infogas i någon slags kommunal kavaj. Det är inte helt lätt faktiskt och det uppfattar jag som någonting man måste lösa. Det här museet har varit ett museum som andra museer i regionen har vänt sig till men nu är de läns museer och vi är ett kommunalt museum. Då finns det någon slags konstig idé om att det blir en hierarki mellan museerna. Museerna har rört sig mycket lättare sinsemellan med personal och så. Nu är det mycket mer rättning i ledet. Det dumma är ju att jag efterlyser ju det själv i någon mån men den här organisationen var liksom inte konstruerad för den idén från början. Då törnar det i, vi är som en båt som ska förankras och så studsar vi mot kajen med jämna mellanrum för att den inte riktigt passar. Det kommer statliga uppdrag och ”sök de här pengarna”, vi ska bevara de här sakerna och så men då har kommunen en helt annan agenda, ”det är det här ni ska göra, ni ska jobba med de här grupperna”. Men där finns inga pengar att söka, det finns inga pengar alls. Vi hamnar lite mellan två höttappar och det tycker jag blir tydligare än vad det har varit men det kanske är att jag får mer erfarenhet så att jag ser det.

Vart tror du att det är på väg, vad händer i framtiden?

Om jag visste det skulle jag skriva stora tjocka böcker och tjäna mycket pengar. Någoting tror jag kommer att hända med museerna på ett eller annat sätt. Jag tror att museerna kommer att gå från en bildningsdiskussion med bildningsuppdrag till att handla mycket mer om identiteter av olika slag. Hur identiteter skapas och vilka vi är i det och hur vi blir dem vi är. Vi blir ju ingenting om vi inte har några minnen och det tror jag har att göra med integration och så. Vi är ju rätt homogena idag och det finns en strävan att vi ska bli mer heterogena. Det tror jag är en nödvändig utveckling. Det där med inkludering tror jag är jättecentralt. Det var det man försökte med i slutet av 1800-talet att inkludera arbetarklassen som växte fram. Det var ett väldigt stort sådant projekt, det ska man inte underskatta museernas roll i det. Man hade gratis tågbiljetter för att åka till museer i storstaden för arbetare och sådär. Nu är jag inte säker på att man just ska göra det men det fanns statliga idéer om att museerna hade en roll där. Fast då gjorde man det med en idé om bildning. Nu tror jag att det handlar mycket mer om att om du vet vem du är kan du också ta ut en riktning om vem du ska bli. Då kan du bilda dig, eller vad man ska säga, där tror jag att museerna kanske kommer att ha en roll i framtiden eller vara en aktör eller vad man nu ska säga, som är viktig. Det skulle jag tycka var väldigt roligt också. Men det som är så dumt är ju att då skulle vi vara mer expansiva än vad vi är idag. Vi skulle egentligen samla in som aldrig förr. Det är ju nu vi ska ut och samla in och prata med alla människor som kommer från olika ställen. Då menar jag inte bara från alla länder utan de som kommer från landsbygden. Vi är ju i en extrem urbaniseringsprocess. Vi rör oss och utbildningsnivån i Sverige är mycket högre än den någonsin har varit. Väldigt många fler har läst på universitet och så. Klassresor görs, det finns genusperspektiv, alla de här frågeställningarna, vi skulle ju bara ut och intervjua och prata med människor och samla in för att inkludera så att vi kan få de här nodpunkterna om femtio år. Där tycker jag museerna skulle gasa och inte krampa som jag uppfattar att man gör. Det är ju pengar det handlar om det blir ju stopp men för att lösa den där uppgiften, som jag ser det så tror jag att det är det som ska till, då blev det mer angeläget. Det är en kräftgång.

Kan du berätta något om någon kollega, är det någon som gjort speciellt intryck på dig?

Ja, det är klart att det finns jättemånga som gjort intryck, på väldigt många olika sätt. Lars Olof har naturligtvis gjort intryck på mig därför att han har verbaliserat det här med tidsperspektiv, tycker jag, hur man förhåller sig till tid och det tycker jag är viktigt. Kristina Söderpalm har ju också varit en väldigt viktig person för mig därför att hon har också rört sig mellan enheter. Hon har jobbat publikt, sedan jobbade hon på samlingar och sedan jobbade hon publikt. Hon har rört sig fram och tillbaka och hon är en väldigt generös person på många olika sätt. En person som har påverkat mig enormt mycket är Barbro Ilvemo som jobbade här tidigare för hon var ju den som lärde mig väldigt mycket praktiskt. Hon var också väldigt intresserad av perspektiv men hon var också rätt tuff. Det är en annan sak som är intressant hur vi befinner oss i den här miljön eller hur tillmötesgående vi ska vara. Rent personligt så är det ju uppfostran i att vara tillmötesgående och att vara till lags och sedan också våga sätta ned foten och säga att ”jag duger precis som man är” och ”jag gillar inte det här, jag tycker det är en dum idé”.

Sedan behöver inte du gilla mig i alla lägen. ”Jag är inte här för att bli gillad”, något som hon faktiskt tog ganska tuff konsekvens av. Hon var inte gillad av väldigt många människor. För mig blev det, hur knäppt det än låter, också en inspiration att man inte behöver vara gillad i alla lägen. Det är nästan det som vi allihop sliter allra mest med. Jag kan inte uttala mig om unga män men jag kan uttala mig om unga kvinnor och jag tror många sliter med just den där duktiga tjejen grejen. Den visade hon mig alternativ på som var väldigt viktigt för mig som person. Där är det bara en resa som är påbörjad naturligtvis, vem man är, men jag hoppas ju att man träffar fler människor som har väldigt stor betydelse för en. Det finns jättemånga andra men om man bara ska ta någon så är det Barbro. Det får jag ju höra ibland också ”nu ska inte du vara en ny Barbro”. Det var ju den tjänsten jag sökte när hon gick i pension och i någon mån har jag väl tagit över den rollen litegrann. Ibland använder jag mig av det och ibland tycker jag att hon hade fel. Hon var ju som alla andra människor att man gör tokigheter, det gör jag också. Hon var väldigt duktig på att förhålla sig till saker ändå och se lite olika perspektiv.

Är det någonting du vill tillägga?

Jag förbehåller mig rätten att säga annorlunda saker om fem år om du ställer samma frågor, vilket jag också hoppas att jag i någon mån skulle göra för att det tyder på en utveckling. Det här är ju också ett nedslag sådär och det kan man ju vara medveten om men jag står ju för de sakerna och det är ju den jag är. Jag har blivit för gammal för att försöka vara någon annan. Såhär är jag liksom.

Intervjun avslutas